הלכה · משנה תורה · מפרשים · מעשה רקח · ספר עבודה

מעשה רקח על הלכות בית הבחירה

רבי מסעוד חי רקח

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מעשה רקח על הלכות בית הבחירה

רבי מסעוד חי רקח

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מעשה-רקח-על-הלכות-בית-הבחירה/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה 202611200317-v39 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
הלכה א 5
הלכה ח 5
הלכה ט 5
הלכה י 6
הלכה יא 7
הלכה יג 7
הלכה יד 7
הלכה טז 7
הלכה יז 8
הלכה כ 8
פרק ב 8
הלכה א 8
הלכה ד 9
הלכה ז 9
הלכה ח 9
הלכה ט 9
הלכה יא 9
הלכה יג 9
הלכה טו 10
הלכה יז 10
הלכה יח 10
פרק ג 10
הלכה ב 10
הלכה ג 11
הלכה ד 11
הלכה ה 12
הלכה ו 13
הלכה י 13
הלכה יא 13
הלכה יב 14
הלכה יז 14
הלכה יח 14
פרק ד 15
הלכה א 15
הלכה ב 15
הלכה ג 16
הלכה ה 16
הלכה ו 16
הלכה ח 16
הלכה ט 17
הלכה יג 17
פרק ה 17
הלכה א 17
הלכה ג 18
הלכה ט 18
הלכה י 19
הלכה יב 19
הלכה יז 19
הלכה כה 19
פרק ו 19
הלכה ד 19
הלכה ה 19
הלכה ט 19
הלכה יב 20
הלכה יד 20
הלכה טו 20
פרק ז 21
הלכה ב 21
הלכה ד 21
הלכה ו 22
הלכה ט 22

הלכה י 22
הלכה יג 22
הלכה יד 22
הלכה טו 23
הלכה טז 23
הלכה יז 23
הלכה יח 23
הלכה יט 24
הלכה כ 24
הלכה כא 24
הלכה כג 24
פרק ח 24
הלכה ב 24
הלכה ג 25
הלכה ה 25
הלכה ו 25
הלכה יא 26
הלכה יב 27

פרק א

הלכה א

מצות עשה וכו' שנאמר ועשו לי מקדש. ובפ"א דהל' מלכים הביא מפסוק דלשכנו תדרשו נראה דס"ל דהא והא איתא ע"פ מ"ש במדרש כל דרשות שאתה דורש אינו אלא בשכנו של מקום ולעולם דעיקר העשה אינו אלא מועשו לי מקדש. ולפי מ"ש מרן ז"ל דהך קרא לא אתא אלא לקדימת מחאת זרעו של עמלק לבנין בית המקדש אתי שפיר דשם כתב כן רבינו להדיא עיי"ש ויש לתמוה על הרב לח"מ ז"ל שם איך לא נזכר ממ"ש מרן ז"ל כאן שלפי דבריו דברי רבינו נכונים וישרים. ואין להקשות ממ"ש פ"ק דשבועות דמשכן איקרי מקדש מהאי קרא וכן הקשה הרב בני יעקב לדברי מרן ז"ל עיי"ש. ובס' צרור החיים ז"ל תירץ מדקראו הכתוב משכן בקרא דככל אשר אני מראה אותך וכו' ע"כ. ועוד י"ל דשתי הדרשות יתכנו דאל"כ למה קראו מקדש תחילה ולא משכן הו"ל להקדים משכן שהוא העיקר ובתוך הענין הו"ל להזכיר מקדש וק"ל:

הלכה ח

ואין מפצלין וכו'. מבואר הדבר דפסק כר' נחמיה בסוטה דף מ"ח משום דהמכילתא סוף פרשת וישמע יתרו אתיא כוותיה ולפי דעתו השמיר לא היה צריך לבנין בית המקדש וסוגיא דגיטין דף ס"ח לא אתיא כוותיה דמייתי קרא דוהבית בהבנותו וכו' אמר להו לרבנן היכי אעביד אמרו ליה איכא שמירא דאייתי משה וכו' גם הסוגיא דע"ז דף נ"ב אאבני מזבח ששיקצו אנשי יון לע"ז נינסרינהו לא תניף עליהם ברזל אמר רחמנא הרי דקרא דלא תניף הוי בכולל וכן הקשה הרב לחם יהודה ז"ל והניחו בצ"ע. ולענ"ד ההיא דגיטין נראה ודאי דהויא תיובתיה ברם הך דע"ז יש לישב דכיון שכבר היו בפנים תו לא מצינן להוציאן לחוץ כדי לתקנן ועיין מ"ש פ"ט דכלי המקדש הל' ז' שנראה משם ג"כ דלא היו משתמשין בשמיר כלל ומ"ש מרן ז"ל דהכרעת רבי אינה הכרעה היא קשה לשמוע דהא לר' יהודה בהכרח נראה דמגוררות במגרה הוי לאבני ביתו דקרא ככתבו וכ"כ המל"מ ז"ל אם לא שנדחוק שהכוונה לר' יהודה שהיו שוין כאילו נגררו במגרה וצ"ע:

הלכה ט

ואין בונים בו עץ בולט כלל. ידוע מה שהשיג הראב"ד ז"ל מלשכת העץ דאיתא בסוף מדות ומרן ז"ל תירץ כמה תרוצים גם בהרדב"ז ז"ל שנדפס מחדש בס' צ"ד עמד בזה והתוס' יו"ט ז"ל חלק על דברי מרן עיי"ש ועיין עוד להמל"מ והפר"ח ובס' צרור החיים

ז"ל והרמ"א פ"ו דע"ז. אך לענ"ד תורה היא והרשות נתונה אחרי התאבקי בעפרות זהב רגלי הגאונים הנ"ל שדברי רבינו מבוארים ואין כאן תחילת השגה לא בפרקין ולא בספ"ו דהלכות ע"ז וזה דרבינו כתב כאן ואין בונים בו עץ בולט כלל דמשמע דאם אינו בולט שרי להדיא ומרן ז"ל ציין נלמד ממ"ש לקמן בסמוך ע"כ והיינו בהכרח מהא דאין עושין אכסדראות של עץ דסתם אכסדראות בולטין מן הכתלים וכ"כ ז"ל בפירוש המשנה בספ"ק דתמיד ובגמרא התם פריך ומי הוו אכסדראות בעזרה והתניא ר' אליעזר בן יעקב אומר מנין שאין עושין אכסדראות בעזרה ת"ל לא תטע לך אשרה כל עץ ה"ק לא תטע לך כל עץ וכו' אמר רב חסדא באכסדרה של בנין ע"כ. ומשם למד רבינו דכל עץ שהוא בולט דומיא דאכסדרה אסור גם בספ"ו דע"ז לא אסר אלא אכסדראות ושבכות היוצאים מן הכתלים שכן כתב להדיא שם עיין עליו דמשמע דאם אינו דרך בליטה אלא בנין שרי להדיא וכיון שכן לשכת העץ אף אם היתה כולה בנויה מעצים שריא כיון שאינה דרך בליטה ודייקי דברי רבינו שם בהל' ע"ז שכתב אע"פ שהוא כבנין ואינו עץ נטוע הרחקה יתירה היא שנאמר וכו' דה"ק אע"פ שהוא כבנין והבנין הוא מותר להדיא וכו'.

ותדע עוד דבבנין הבית של שלמה ע"ה כתיב במלכים א' ו' ויבן את קירות הבית מביתה בצלעות ארזים מקרקע הבית עד קירות הספן צפה עץ [מבית] ויצף את קרקע הבית בצלעות ברושים ופירש"י שם ויצף שלמה את הבית מפנימה זהב סגור וא"א לטוח זהב ע"ג האבנים כי אם בעצים ובמסמרות ע"כ הרי מבואר יוצא מדברי כולם דבנין עצים לא נאסר שכל הקפידה אינה אלא על הבליטה דומיא דעץ נטוע היוצא מן הארץ וכיון שכן לשכת העץ ג"כ אפילו שהיתה בנויה מעץ אין כאן שום חשש ואדרבה זו היא שבנה שלמה ומה שנראה שהראב"ד ז"ל לא היה גורס בדברי רבינו תיבת בולט שהרי העתיק ואין בונים בו עץ כלל ולכך מצא מקום להשיג על רבינו זה הנראה לענ"ד ברור עם כל בני ישיבתי ותלמידי שיחיו:

הלכה י

ואם נעקרה אבן אע"פ שהיא עומדת במקומה. נראה דגירסת רבינו בגמ' דזבחים דף כ"ד ועמדה במקומה ובהכי ניחא נמי להשגת הראב"ד ז"ל ולא פסק כבעיא הראשונה דר' אמי משום דאדחיא לה מכח בעית רבה זוטי ולעולם דאין כאן חציצה אלא היא דרך שירות בכך או לא ולכך בנעקרה אסר סתמא ולא ביאר אמנם בנדלדלה דנחות דרגא מנעקרה פסק להדיא סוף פ"ה דביאת מקדש דאם עבד עבודתו כשרה ובהכי ניחא כל מ"ש מרן ז"ל שם ודו"ק:

הלכה יא

ולהגביהו וכו'. כתב מרן ז"ל פשוט הוא. ולכאורה הוה קשיא לי דהא כל הבנין היה ע"פ הדיבור כדכתיב הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל ואינן רשאין לפחות ולא להוסיף ובפ"ג דזבחים דף ל"ג פריך וליעביד פשפש ומתרץ הכל בכתב וכו' גם בריש פ' כסוי הדם גבי נתינת עפר למטה כדי לכסות הדם פריך ולבטליה ומתרץ קא מוסיף אבנין וכתיב הכל בכתב וכו' ואין לומר דהקפידה אינה אלא בגוף הבית אבל ההוספה מבחוץ לא נאסרה שהרי בפ' החליל (סוכה דף נ"א) גבי עזרת נשים שהיתה חלקה בראשונה והקיפוה גזוזטרא בשביל הנשים ופירש"י זיזין בולטין בכתלים ומסדרין עליהם לוחין בכל שנה כדי שיהיו הנשים רואות ופריך והיכי עביד הכי והכתיב הכל בכתב וכו' ומתרץ קרא אשכחו ודרוש וכו' ע"כ. הרי דאין זה אלא ההוספה בבנין ואפ"ה היתה אסורה לולי קרא דאשכחו ותו דרשה זו לא דרשוה חכמים ז"ל אלא גבי בנין הבית הכנסת כדאיתא בשבת דף י"א ופסקה רבינו בפי"א דהל' תפלה עד שמצאתי בב"ב דף ג' דדריש מקרא דגדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון דיכול להוסיף בגובה עיי"ש וקרא דהכל בכתב וכו' פי' רש"י ביומא דף נ"א דקאי אעובי הכתלים עיי"ש ועיין עוד לרבינו פ"ד הל' ה' והנה מקום לדברי רבינו:

הלכה יג

שלא יבנוהו לא ע"ג כיפין וכו'. כאן לא ביאר אם הכבש שוה למזבח בדבר זה כמו שהשוהו בפגימת האבן לקמיה וכן בנגיעת הברזל בהל' ט"ו וט"ז. אמנם האמת יורה דרכו דכיון דמייתי לה מקראי דאין כתוב בהם אלא מזבח מוכח אנפשיה דשוין הם לכל דבר וידוע דאורך הכבש ל"ב אמה ורחבו ט"ז כמ"ש בפ"ב הל' י"ג אלא דקצת קשה דרבינו פ"ב דפרה אדומה כתב שכל הר הבית והעזרות תחתיהן היה חלול מפני קבר התהום ע"כ ואיך יתקיים זה במזבח שאסור לבנותו ע"ג כיפין וצ"ל דכל העזרות לאו דוקא דמקום המזבח והכבש לא היה בהם חלול כלל ועיין להמל"מ ז"ל:

הלכה יד

כל אבן וכו'. פ"ק דחולין וההיא דפגימת הסיד ביארו רבינו בסוף פ"ב:

הלכה טז

אבן שנפגמה וכו'. כתב מרן ז"ל מההיא דפ"ג דמדות וכו' והוא הדין וכו' ע"כ. וא"צ להוא הדין דבהדיא איתא הכי בילקוט סוף פרשת יתרו וכ"כ הכנסת הגדולה ז"ל:

הלכה יז

והעולה במעלות וכו'. הקשה הכנסת הגדולה והמל"מ ז"ל דבמכילתא איתא שיהלך עקב בצד גודל ותו איתא התם אין לי אלא עליה ירידה מנין ת"ל אשר לא תגלה ערותך עליו דמשמע שלוקה גם על הירידה ולמה השמיט רבינו כל זה ע"כ. והכנה"ג תירץ דילמא רבינו לישנא דקרא נקט ולאו דוקא עיי"ש ומ"ש שלוקה על הירידה לא ידעתי מנ"ל דכיון דמפיק לא תעשה זה מאשר לא תגלה ערותך עליו אין זה לאו אלא כנותן טעם לדבר כדי שלא תגלה. ואני הצעיר תמיה על הרבנים האלה למה הקשו כן על רבינו שהרי לשון המכילתא שהובא בילקוט סוף פרשת יתרו משמע דרבינו מפרשה דר' ישמעאל פליג את"ק וס"ל דקרא דאשר לא תגלה ערותך עליו לא אתא אלא לשלא יפסיעו פסיעה גסה ולעולם דאין לחייב בדרך ירידה וכן משמע לרבינו בספר המצוות לאוין פ' שלא אסר אלא עליה ופסיעה גסה והביא דרשת ר"י משמע דפליג את"ק ופסק כוותיה משום דקרא מסייע ליה דלהעלאה הוא דאסור ולא ירידה ותו דלא שייך כל כך גלוי ערוה בדרך ירידה ודו"ק ועיין מ"ש בפ"ב הל' י"ג:

הלכה כ

אבנים וקורות וכו'. מרן ז"ל תמה על דברי רבינו מנ"ל דין זה ומי דחקו לפרש כן. וראיתי להרב קרית ספר ז"ל שכתב וז"ל אבנים וקורות וכו' ואי קדושת בית הכנסת לא הויא דאורייתא משום דבית הכנסת הוי תפלה בקבע מחזי קדושתיה חמירא מקדושת הר הבית אלא שנראה דרשה גמורה הא דדרשינן והשמותי את מקדשיכם לרבות בתי כנסיות ובתי מדרשות ע"כ. ועם כי שטח הלשון אינו מכוון מ"מ משמעותו דהוה ס"ד דקדושת בית הכנסת חמירא מקדושת הר הבית אך מכח דרשת הקרא דוהשמותי את מקדשיכם מוכח דשוין הם ובשוין אסור לשנות מקדושה לקדושה דלא הותר אלא לקדושה חמורה ממנה כמ"ש רבינו פי"א דהל' תפלה הל' י"ד וכ"כ להדיא מרן ז"ל שם:

פרק ב

הלכה א

שנאמר ולך לך אל ארץ המוריה. בנוסח אחר כתב יד ונאמר ויבן שלמה את הבית בהר המוריה ומסורת וכו' וכל השאר נמחק

הלכה ד

שלשה נביאים וכו'. פסק כרבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן ולא ידעתי למה לא פסק כמתניתא דר' אליעזר בן יעקב דמשנתו קב ונקי ואולי דלא נאמר כלל זה אלא במשנה ולא בברייתא וכמ"ש מרן ז"ל בסוף פרקין:

הלכה ז

עלה י"ח טפחים זהו מקום המערכה. בנוסח אחר כתב יד נמחק. ומ"ש עוד **עלה י"ח טפחים וכו' עד לכל ד' קרנות** בנ"א כ"י נמחק ועיין למרן ז"ל:

הלכה ח

נמצא חצי גובה המזבח כ"ט טפחים. בנוסח אחר י"ח טפחים ובנוסח אחר כתב יד נמצא גובה המזבח בששה טפחים מסוף הסובב למטה:

הלכה ט

היה חבור. בנוסח אחר כתב יד היה חגור. ומ"ש **כששה טפחים מסוף הסובב ולמטה** בנ"א כת"י נמחק כל זה ועיקר הדין בפ"ג דמדות ופרק איזהו מקומן בעי תלמודא מנא הני מילי ומתרץ רב אחא בר קטינא שנאמר והיתה הרשת עד חצי המזבח וכו' ע"כ. אך קשה קצת דמאי איריא דבעי קרא בהך מילתא טפי מכמה דברים שהיו שם ואולי י"ל דבעי לה בהא משום דלא היה צורך לזה החוט דאי משום דמים העליונים וכו' דבר קל הוא לכוין בדבר זה לכך מייתי מקרא דקפיד בזה. אך אכתי קשה דפ"ב דבכורות פריך תלמודא לרבנן דס"ל בידי אדם א"א לצמצם מהך מתני' דחוט של סקרא וכו' ואי אמרת אי אפשר לצמצם בידי אדם זימנין דקיהיב עליונים למטה ותחתונים למעלה ומשני דמרווח בה פורתא ע"כ ורבינו שלא הצריך דמרווח בה פורתא נראה דפסק כר' יוסי הגלילי דס"ל התם אפשר לצמצם בידי שמים וכ"ש בידי אדם אך אין הדבר כן שהרי ברפ"ה דהל' בכורות פסק כחכמים וכן בפ"ט דהל' רוצח אם לא שנאמר דהעתיק לשון המשנה דמדות:

הלכה יא

ומתערבין באותה הקרן. בכתב יד ומתערבין באמה וכן הוא לשון המשנה:

הלכה יג

וכבש היה בנוי וכו' ובורח ממנו אמה על היסוד. בנוסח אחר כתב יד וסורח ממנו. ומ"ש **למזבח** בנ"א כת"י נמחק והנה מרן ז"ל הזכיר המכילתא דקתני אין לי אלא עליה ירידה מנין ת"ל אשר לא תגלה ערותך עליו ע"כ. ולכאורה קשה טובא דלעיל בפ"א הל' י"ז לא חייב רבינו מלקות אלא על העליה וכבר כתבתי שם דרבינו לא פסק כת"ק אלא כר'

ישמעאל וס"ל דפליג את"ק ולא מחייב דרך ירידה כלל וכן מתבאר ממ"ש בספר המצוות לאוין פ' ומה שלא ביאר דין פסיעה גסה משום דמילתא דפשיטא מכ"ש דבדין המלקות קא עסיק ובפסיעה גסה לכו"ע אין בה מלקות ומה שהזכיר מרן זאת המכילתא אינו אלא מפני הכבש וכו' תדע עוד דבפ"א כתב פשוט הוא וכמ"ש שם:

הלכה טו

ושני שולחנות וכו'. פ"ו דשקלים ופי' הרע"ב ז"ל דלא עשאוה של כסף וזהב דהא אין עניות במקום עשירות לפי שהזהב והכסף מרתיחים ומסריחים והשיש מצנן וכו' ע"כ. ובפ"ז דהל' לולב הל' כ"ב אמה שכתב רבינו שהיו מניחים ערבה בגיגיות של זהב כדי שלא יכמשו העלין כתבתי שם בשם הגאון הר"י בן חכמון ז"ל כי סגולת העדר הכמושין אינה אלא בכלי זהב ולא שנותנים בהם מים דא"כ מאי איריא זהב וכו' ע"כ אפשר דלא פליג ההא דשאני הבשר דמצד טבעו מסריח מהר טפי מהעלין ודוחק:

הלכה יז

אבל מדת ארכו ומדת רחבו ומדת קומתו אינן מעכבין. לכאורה קשה טובא דבריש הפרק הל' ג' כתב רבינו מדות המזבח מכוונות הרבה וצורתו ידועה וכו' ואין להוסיף על מדתו ולא לגרוע ממנה ע"כ והוי היפך מ"ש כאן והנה התוס' ז"ל בזבחים דף ס"ב ההך דמדת ארכו ומדת רחבו אין מעכבין כתבו דהא דכתיב הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל ומיירי אף גבי מזבח הא אמרינן דמה בית בששים אף מזבח בששים היינו שיהיה קדוש עד ששים אם ירצו להרחיבו ולא שיהא חובה לעשות כן ע"כ. והרב קרית ספר הביא ג"כ טעם ז"ל של התוס' ואינו מעלה ארוכה למ"ש הוא עצמו בתחילת הפרק דאין להוסיף על מה שבנו ועל מה שעתיד להבנות ולא לגרוע ממנו אם לא שנאמר בדוחק דהא דאין להוסיף וכו' לא קאי אלא אצורת הבית שכ"כ וצורתו ידועה איש מאיש:

הלכה יח

מזבח שנפגם וכו'. עמ"ש מרן ז"ל (כדראב"י) [בדר' אליעזר בן יעקב] עיין להכנסת הגדולה והמל"מ והפר"ח ז"ל ואין להאריך:

פרק ג

הלכה ב

והכל משוקדים וכו'. לפי סדר הפסוק דכתיב שלשה גביעים משוקדים וכו' משמע דמשוקדים לא קאי אלא אגביעים ורבינו כתב והכל משוקדים סמוך לכפתור ופרח והר"י קורקוס ז"ל כתב דמספקא לן אי קאי אגביעים או אכפתורים וכו' והוא דבר תמוה

דבששה קנים היוצאים מגופה של מנורה דבהו קעסיק רבינו אין בהם ספק דמשוקדים לא קאי אלא אגביעים וכן הקשה המל"מ ז"ל עיין עליו. הן אמת דהתוס' ז"ל פרק הוציאו לו כתבו דהא דאין לו הכרע משום דבששה קנים קאי משוקדים אגביעים אמנם בארבעה גביעים יש אתנחתא בגביעים דמשמע דמשוקדים הוא נמשך אכפתורים ופרחים ולכך אין לו הכרע ואפשר דכוונת מהר"י קורקוס ז"ל כך היא משום דתחילת דין זה אגופה של מנורה קאי כמ"ש בתחילת הפרק ועוד כתב ושלשה רגלים היו לה וכו' ושוב כתב דין הששה קנים וכו' וסיים והכל משוקדים דקאי לגופה של מנורה שהתחיל עוד אפשר דלעולם רבינו אכולהו קאמר דבעינן משוקדים וכיון שהקדמת מהר"י קורקוס ז"ל היא שבהוא אין קפידה מעתה נאמר דכיון דמכח קרא דששה קנים נפל הספק בארבעה גביעים דמסתברא שיהיו שוין מעתה כיון דעבדינן משוקדים בכפתורים ופרחים דגופה של מנורה נעשה ג"כ בהששה קנים כדי להשוותן ואף דהפסוק לא חייב כך כיון שהפסיק בבקנה האחד מ"מ אין קפידה בהוספה ולעולם יהיו שוין ובאו דברי רבינו ומהר"י קורקוס כפשטן ועיין עוד להרב קרית ספר ז"ל:

הלכה ג

וכולן מעכבין זה את זה. מרן ז"ל ציין מהתוספתא והוא תמוה שבפ' הקומץ רבה שהזכיר הוא ז"ל בתחילת הפרק דף כ"ח הביאו זה להדיא עיי"ש:

הלכה ד

ואם היתה חלולה כשרה. מרן ז"ל כתב נראה לפרש דהיינו לומר שאינה מקשה ע"כ. ולא ידעתי מי הכריחו לזה ולמה לא הניח הדברים כפשוטן דאם היה בו חלל אין בזה קפידה. אך נראה משום דלא מצינו דין זה בגמרא לכך פירש דכוונתו שאינה מקשה והיינו מ"ש שם בגמרא דף כ"ח באה זהב באה מקשה לא באה זהב לא באה מקשה ולפ"ז הך דאם היתה חלולה לא קאי אלא אשאר מיני מתכות שהזכיר דאילו זהב בהכרח בעינן מקשה. אכן הרב קרית ספר ז"ל פי' ואם היתה חלולה כשירה דלא קפיד קרא אלא אמקשה ע"כ נראה שהוא היפך דברי מרן ז"ל ולדידיה קשה מהיכן הוציא רבינו דין זה וגם לדברי מרן ז"ל קשה מדין הגרוטאות שהזכיר רבינו אח"ז דלעולם אין עושין ומבואר בגמרא דהיינו טעמא משום מקשה. והמל"מ ז"ל כתב דהא לכתחילה הא דיעבד עיי"ש ולא יתכן כלל דרבינו כתב אין עושין אותה לעולם ואי לכתחילה קאמר תיבת לעולם היא טפילה ומיותרת אלא ודאי דמשמעותה דלא יתכן לעשותה מגרוטאות לעולם ואפי' בדיעבד. אך האמת נראה דרבינו הוציא דין זה דאם היתה חלולה כשרה מדאמרינן התם מקשה דסיפה למאי אתא למעוטי חצוצרות וכו' מעט רחמנא גבי מנורה מקשה היא היא

ולא חצוצרות ע"כ ואם לאו מיעטא הוה בעינן מקשה דוקא אף אם היא חלולה ומינה דמנורה אף דבעינן מקשה החלול אינו פוסל בה וכיון שכן תוסיף תת כחה הקושיא הנ"ל על מרן ז"ל שכתב נראה לפרש דהיינו לומר שאינה מקשה ואולי דכוונתו שאינו מקשה גמורה דהיינו עשת פשוט ועיין מ"ש לקמן:

הלכה ה

ואין עושין אותה לעולם מן הגרוטאות. כבר כתבתי בדיבור הקודם דמדקאמר תיבת לעולם משמע דאף בדיעבד קאמר ומרן ז"ל ציין פרק הקומץ ויליף לה מקרא ע"כ וכתב עליו המל"מ ז"ל לא ידעתי היכן הוא ע"כ. ואני הצעיר לא ידעתי מאי קאמר המל"מ ז"ל שהרי שם יליף לה להדיא לפיסול גרוטאות מדכתיב מקשה והויה וצ"ל דכוונתו דבשל מתכת מנ"ל דגרוטאות פסלי בה דהא באידך ברייתא דרשינן אינה באה זהב אינה באה מקשה והיא קושיא עצומה על דברי רבינו ועיין עוד להרב לחם יהודה ז"ל. והנה ראיתי להרב קרית ספר ז"ל שכתב ואין עושים אותה לעולם מן הגרוטאות דמקשה מקשה כתיב תרי זמני לעכב וכו' בין עשאה זהב בין משאר מיני מתכות ע"כ משמע להדיא שהבין הברייתא הראשונה דגרוטאות לעיכובא אף לשאר מיני מתכות (ומזה קשה עוד לדברי המל"מ והרב לחם יהודה עיין עליהם) נראה דהיינו טעמא משום דכי מרבינן מתעשה שאר מיני מתכות בעינן בהו מקשה דהא תיבת תעשה אמקשה קיימא אשר לפ"ז צריך לומר דלא פסק רבינו כאידך ברייתא דדריש דאינה באה זהב אינה באה מקשה אלא דאכתי קשה דכיון דדרשת מקשה מקשה מצינן לאוקמא בזהב דוקא מי הכריחו לפרשה גם בשאר מיני מתכות כי היכי דליפלגו אהדדי וי"ל דמצא ברייתא אחרת ורמז אותה הרב קרית ספר שם דלקמן ע"ב מייתי ברייתא דרבי דריש כללי ופרטי ועשית מנורת כלל זהב פרט מקשה תעשה המנורה חזר וכלל וכו' מה הפרט מפורש של מתכות אף כל של מתכות ע"כ ומדיליף לה הכי משמע דאף בשל מתכות בעינן מקשה לעיכובא דמניה הוא דיליף לה ולכך ראה רבינו לפרש הברייתא הראשונה אף בשל מתכות וסמי חדא מקמי תרתי עוד מצאתי בתוספתא פרק ט' דמנחות הובאה ג"כ בפ"א דחולין בגמ' מנורה אינה באה אלא מן העשת מן הגרוטאות פסולה ומשאר מיני מתכות כשרה חצוצרות אינה כשרה אלא מן הכסף עשאה מן הגוש כשרה משאר מיני מתכות פסולה נמצאת אומר כשר במנורה פסול בחצוצרות כשר בחצוצרות פסול במנורה ע"כ משמע דשל מתכת דהוי דומיא דזהב במנורה פסול גרוטאות שוה בה דכשר בחצוצרות שהיתה של כסף ופסול במנורה של מתכת:

הלכה ו

ולא אמר ומלקחיה ומחתותיה זהב טהור. טעות סופר הוא דבפרשת תרומה כתוב כן ובדפוס מגדל עוז מחק כל זה אמנם בנוסח אחר כתב יד כתוב וחזר ואמר ומלקחיה ומחתותיה זהב טהור וכן העתיק מרן ז"ל וכתב שהיא ברייתא דמלאכת המשכן ע"כ. ולא ידעתי למה לא הכריח רבינו מאותה למעט מלקחים ומחתות כדאיתא התם דף פ"ח בגמ':

מפני שהנרות קבועים במנורה. כך כתב ג"כ לקמיה משמע דהם מקשה בגוף המנורה וא"כ קשה דבפ"ט דביאת מקדש הל' ז' פסק דאם הטיב הכהן את הנרות והוציאן לחוץ מותר לזר להדליקן מדכתב והוציאן ולא כתב והוציאה נראה דהנרות לבד הוא שהוציא משמע שפרקים היו ע"י חוליות, אם לא שנאמר קבועים שכתב כאן הכוונה שהן מגופה של מנורה ולא שהיו מקשה. אך ראיתי להרב קרית ספר ז"ל שכתב וז"ל וכל הנרות קבועים בקנה דכיון דהיו באות מן הככר כדילפינן הוי מקשה מחוברין לה ע"כ וצ"ע:

הלכה י

גובה המנורה וכו'. כתב מהרי"ק בשורש ע"ה הביאו הכנסת הגדולה ז"ל שאין זה לעיכובא שהרי אינו מפורש בתורה וכו' עיין עליו ואף אם היה מפורש הא בעינן הויה או כפל לעכב כדאיתא התם דף כ"ח. ומ"ש בספרי רבינו

וטפח חלק וכו' עד גובה המנורה בנוסח אחר כתב יד נמחק כל זה:

הלכה יא

ובה שלש מעלות וכו'. פירש הרע"ב ז"ל משום דג' מעלות כתיבי בקרא וכו' וגבי מזבח נאסרו מעלות כמ"ש רבינו ספ"א וצ"ל דגזירת הכתוב היא ואין להקשות דלמה לי אלו ג' מעלות והרי קי"ל דקומת האדם ג' אמות בלא הראש כמ"ש התוס' בפסחים דף ק"ט והיינו טעמא דכוכין בעו ד' אמות וכן בתרגום דמגילה חשיב ג' אמות לכל אחד קטועי הראש היו ומבואר שם דבאמה בת ו' טפחים קאמר כמ"ש רש"י ז"ל שם הרי דגופו של אדם מגיע בשוה לי"ח טפחים של מנורה וכיון שכן אבן זו למאי מהנייא ואי כדי להניח עליה כלי שמנה וכו' כמ"ש רבינו מעלות למ"ל ואדרבה בעלייתו זו היה צריך להשפיל ידיו כדי להדליק ולא זו הדרך ואין זה קשה דהאבן במעלותיה היתה צריכה להיות הכהן גבוה מגוף המנורה כדי לדשן הפיות בטוב ולהריק בהן השמן ודייקי דברי רבינו שכתב **שעליה הכהן עומד ומטיב את הנרות**. שוב ראיתי להרב באר שבע דף כ"ז שעמד בזה והניחו בצ"ע ע"פ דברי רבינו בפירוש המשנה ולענ"ד יש לישב כנ"ל עיי"ש:

הלכה יב

השלחן היה אורכו וכו'. בפ' ערבי פסחים (פסחים דף ק"ט) אמר רב אשי אמר לי רבין בר חיננא שלחן של מקדש של פרקים הוה דאי ס"ד אדוקי הוה מיהדק אמתא באמתא היכי מטבלי מאי קושיא דילמא בים שעשה שלמה וכו' ע"כ קשה טובא דהא הוי מצי לאטבולי באלכסון דטפי תרי חומשי ותו דלמה לא יעשו מקוה רחב שיכנס בתוכו השלחן להדיא ולמה נדחוק עצמינו לעשותו של פרקים ועל הרגלים כתבו התוס' שם דלא היו מחוברים עם השלחן עיי"ש וזמן הרבה נתקשיתי בקושיא זו עד שמצאתיה להריב"ש ז"ל סי' רצ"ב שכתב שאף באלכסון לא יספיק לעובי השלחן והמסגרת והזר וכו' ולהרחיבו אי אפשר כדי שלא נדחוק העזרה וכו' עיי"ש.

ועמ"ש מרן ז"ל דפסק כר' מאיר אפשר שטעמו מפני ששנינו שם במשנה דאבא שאול ס"ל כוותיה ע"כ. עוד נראה לומר משום דר' יוסי בר אבין מייתי התם בדף צ"ח סייעתא מדברי ר"מ משמע דהלכה כמותו:

הלכה יז

מזבח הקטורת וכו'. מרן ז"ל כתב דבאמה בת ה' טפחים היא ולא ידע למה השמיטו רבינו ע"כ ואפשר קצת דס"ל דסתם אמה בת ה' ולכך גבי מנורה בהל' י' וכן גבי שלחן בהל' י"ב ביאר הטפחים.

ועל מ"ש רבינו

ושלשתן היו מונחים וכו' מצאתי להרמ"ע ז"ל בכתב יד שכתב וז"ל תימה דהא בפי"א דמנחות אמרינן תני חדא מחצי הבית ולפנים היו מונחים ותני חדא משליש הבית ולפנים לא קשיא מר קחשיב בית קדשי הקדשים בהדי היכל ומר לא קחשיב בית קדשי הקדשים בהדי היכל פי' רש"י מאן דתני משליש חשיב כל הששים אמה של דביר ושל היכל ומאן דתני מחצי לא חשיב אלא היכל לחודיה והיו יושבים וכו' אמה של היכל שלצד הדביר ע"כ וי"ל דלהיכל ולדביר קורא היכל וכמ"ש בפ"ד ההיכל שבנו בני הגולה וכו' ונכלל בו הבית כולו עכ"ד:

הלכה יח

ומוכני עשו לו וכו'. עיין מ"ש מרן ז"ל דבפ"ה דביאת מקדש כתב כפי' הראב"ד ז"ל ע"כ. ולולי דברי קדשו היינו יכולים לפרש דלעולם שרבינו מפרש גלגלא דמשקעה ליה היינו מוכני כמ"ש בפירוש המשנה וכמ"ש כאן אלא דבביאת מקדש קאי אקודם עשיית מוכני שהרי בן קטין הוא שעשאו שלא יטריחו להוריד הכיור לבור או למקוה ודייקי דבריו דהתם שהקדים כמה מים צריכים להיות בכיור אין פחות מכדי לקדש ממנו ד' כהנים

שנאמר אהרן ובניו וכו' ושוב כתב דמי הכיור נפסלים בלינה וכיצד היו עושים משקעים אותו במי מקוה וכו' ע"כ כלומר תחלה קודם שעשו המוכני וכדאמרינן בזבחים דף כ"א כיור שלא שקעו מבערב מקדש ממנו לעבודת הלילה וכו' וידוע ששוב עשו לו י"ב דדים כדי לקדש ממנו י"ב כהנים שהוא הדין שכתב כאן ובס' חנוכת הבית ז"ל דף ט' נתעצם להקשות מזה על דברי רבינו עייי"ש ולענ"ד יש לישב כמבואר בפ"ג דכלים הל' ה' פי' רבינו שהמוכני הוא כלי כמין תיבה ואיך נאמר שחזר בו בחיבורו:

פרק ד

הלכה א

ונגנז עמו וכו'. רבינו השמיט ארגז ששיגרו פלשתים מפני שאין לו ענין לדינין אלו וק"ל גם מנו חז"ל כרובים ואש שלא היו בבית שני:

הלכה ב

אבל במקדש ראשון וכו'. פי' מרן הקדוש דלמשכן קרי מקדש דאילו בבית ראשון לא היה פרכת אלא כותל ע"כ והיינו ע"פ מ"ש רבינו ריש פ"א דקרי למשכן מקדש גם ביומא דף נ"א אמרו אקרא דוהבדילה הפרכת לכם ורבנן אמרי לך ה"מ במשכן אבל במקדש שני כיון דלא הוה אמה טרקסין וכו' ע"כ ורבינו שהוכיח מקרא דוהבדילה הפרכת שהוא הפסוק שאמרו בגמרא מוכרח דבמשכן קאמר כמבואר אמנם בהגהות כתב יד להרמ"ע מפאנו ז"ל מצאתי שכתב על דברי מרן וז"ל ונראה לומר דדוקא במקדש ראשון קאמר וכוונתו על הפרכת שהיתה פרוסה בפתח בית קודש הקדשים כדאיתא (פ"ד) [פ"ה] דיומא ופי"א דמנחות שהאריכו דהבדים יכול לא היו נוגעים בפרכת ת"ל ויראו וכו' עכ"ל והכי איתא התם דף צ"ח ובדיו מנלן דתניא ויאריכו הבדים יכול לא היו נוגעים בפרכת ת"ל ולא יראו החוצה וכו' ופי' רש"י פרכת היתה פרוסה בפתח בית קודש הקדשים לצניעות בעלמא ולא משום מחיצה דהא אמה טרקסין הואי במקדש ראשון וכי תימא לוקמא במקדש שני דהוו פרכת ליכא למימר דמקדש שני לא הוה ארון ובדים וכו' ועוד דקרא במקדש ראשון כתיב ע"כ ונראה שזהו פרכת דבבי שאמרו פ' הוציאו לו (יומא דף נ"ד) וכן פי' רש"י שם וכן הקשה ג"כ הר"ח אבואלעפיא ז"ל בלשונותיו דף ח' עייי"ש גם רבינו בפירוש המשנה פ"ד דמדות כתב וז"ל והכותל המבדיל בין ההיכל וקודש הקדשים הוא הנקרא טרקסין והיה בו פתח ועליו פרכת אחת ונולד להם ספק וכו' עייי"ש שדבריו קרובים למ"ש כאן בחיבורו ממ"ש גם בפירוש המשנה בההיא דיומא הנ"ל פי' וז"ל מקדש ראשון היה בו פרכת אחת ובמקדש שני היו שתים מפני ספק וכו' ועוד נבאר

זה במקומו במסכת מדות וכו' כי בבית ראשון שהיה שם ארון לא היה שם אלא פרכת אחת ע"כ הרי שגם הוא מפרש כפי' רש"י וסבור שגם במקדש ראשון היה פרכת ומרן ז"ל אישתמיטתיה כל זה.

אלא שעדיין חל עלינו חובת ביאור הסוגיא הנ"ל שאמרו ורבנן אמרי לך הני מילי במשכן אבל במקדש שני וכו' דמשמע דבמקדש ראשון לא הוה פרכת כלל אמנם התירוץ הוא מבואר דכלפי אמה טרקסין הוא דאמרו כן דעליה קאי קרא דוהבדילה הפרכת וכו' וכ"מ בס' עבודת ישראל ז"ל דף קנ"א וכן תתפרש ההיא דדף נ"ב דפריך במאי עסקינן אילימא במקדש ראשון מי הוה פרכת וכו' ע"כ משא"כ פרכת שכנגד הפתח לא הוה אלא לצניעות בעלמא לא מקרי פרוכת גמור דקאמר קרא דוהבדילה הפרוכת וכו' והן הן דברי רבינו בפ"ה דכלי המקדש הל' י"א דאמה שכתב רבינו ומגביה לו את הפרוכת כתב מרן ז"ל שלפ"ז צ"ל שגם שם היה פרוכת ע"כ והוא תמוה כמבואר ולמ"ש התוס' יו"ט פ"ז דתמיד על דברי מרן עיין בס' בית דוד נר"ו שצדקו דבריו:

הלכה ג

וטס של ברזל וכו'. אמנם רש"י ז"ל פירש שהיו בולטין מהטס מסמרים של ברזל גובהן אמה (עיין במועד קטן דף ט') וידוע דזה לא היה אלא בבית שני דבבית ראשון ע"י שהיתה השכינה שורה לא היו צריכין לזה כדאיתא:

הלכה ה

מן הצפון לדרום וכו'. על מ"ש מרן להשגת הראב"ד ז"ל עיין להתוס' יו"ט ז"ל:

הלכה ו

ושני פשפשין היו להיכל וכו'. פי' הרע"ב ז"ל רחוקים קצת מן השער וכו' וכן פירש התוס' יו"ט ז"ל ובס' חנוכת הבית ז"ל דף ט' הבין מדברי רבינו שפשפש ר"ל שער קטן בגוף שער גדול והקשה עליו עיי"ש ואם ממ"ש כאן קאמר איני רואה הכרח כמבואר ומה שנקרא שער גדול היינו כלפי גודל קדושת ההיכל על דרך הנהר הגדול נהר פרת וכ"כ התוס' יו"ט ז"ל בשם ראבי"ה:

הלכה ח

וחמש מלתראות וכו'. ראיתי להתוס' יו"ט ז"ל בפ"ג (דתמיד) [דמדות] שכתב וז"ל ולא היה משום לא תטע לך אשרה כל עץ וכו' דלא אסרה תורה אלא דומיא דנטיעת עץ שהוא בולט וזהו שהרמב"ם בפ"א דבית הבחירה כתב ואין בונין בו עץ בולט כלל ע"כ וכן הוכרחתי אני הצעיר שם ושבח להשי"ת שכוונתי לדעת גדול והוא פשוט אמת ויציב אכן קשה לי טובא על התוס' יו"ט דלפ"ז נופל ארצה כל מה שפלפל הוא עצמו שם בסוף

מדות על דברי רבינו ומרן ז"ל גם שם בסמוך ונראה ד"ה וכלונסות של ארז וכו' כתב לא קבועים ממש קאמר בבנין אלא קבועים בעלמא בלא בנין דאל"כ קעבר על לא תטע לך וכו' כדלעיל כס"מ בפ"א דבית הבחירה ע"כ ועדיין לא נתלחלח הדיו שכתב לעיל דלא שייך זה אלא בעץ בולט דומיא דנטיעת עץ וכלונסות של ארז שהיו קבועים מכותל לכותל לחזקן שלא יבעטו מהיכן בריר לן שהיו בולטין אין זה אלא דברי נביאות ואם הכ"מ ז"ל כתב כן היינו לפי שיטתו שהבין בדברי רבינו דכל עץ נאסר כמ"ש שם אמנם התוס' יו"ט שביאר מתחלה מה שהוא האמת שלא אסר רבינו אלא עץ בולט דומיא דנטיעת אילן אין מקום לדברי הכ"מ בזה כמבואר לכל מבין:

הלכה ט

וכן סביב בכתלי האולם מלמטה עד למעלה. בדפוס מגדל עוז מוסיף כך היו השלש יציעים מקיפים לבית מג' רוחותיו וכן סביב לכותלי האולם מלמטה עד למעלה כך היו וכו' ובנוסח אחר כתב יד אין שם עד למעלה ועיין למרן ז"ל שהגיהו:

הלכה יג

וראשי פשפשין וכו'. כן היא גירסת המשנה ובדפוס מגדל עוז כתוב ושני פשפשין:
כדי שלא יזונו עיניהם. לא שיש איסור גמור בזה דהא קי"ל קול ומראה וריח אין בהם משום מעילה ובפ' החליל תניא אשה בוררת חטים לאור של בית השואבה אלא משום מעלה דקודש הקדשים כדאיתא בפסחים דף כ"ו ועיין להתוס' ז"ל ועיין מ"ש בסוף פ"ז:
מלבנין את ההיכל וכו'. בפ"ג דמדות ופי' התוס' יו"ט ז"ל שכל הבנין גם יחד קורא היכל ע"כ וקצת קשה דהא בפ"ד תנן שכל הבית טוח בזהב והיינו מבפנים דהא אפנימיות נפתחות לתוך הבית לכסות אחר הדלתות ופי' הרע"ב ז"ל מפני ששם לא היה טוח בזהב כמו שארי הבית עיי"ש וכיון שכן היכן היו מלבנים ולענ"ד נראה דטוח בזהב לא מצינו כי אם בבית ראשון ודו"ק. שוב מצאתי להסמ"ג עשין קס"ג שהעתיק שכשהיה ההיכל טוח בזהב וכו' משמע דבבית ראשון קאמר וכמ"ש:

פרק ה

הלכה א

וכיפין ע"ג כיפין. משמע שכולו היה כך אך קשה ממקום המזבח דנאסרו בו הכיפין כמ"ש בפ"א הל' י"ג וכבר כתבתי הנראה לענ"ד שם ועוד אפשר דלא נאסר אלא גוף המזבח על הכיפין כלומר שהכיפין יחזקוהו אבל אם הכיפין למטה הרבה עד שאין מחזיקין אותו אפשר דשרי אך מ"מ אכתי קשה מדין מחילות שכתב שם דהא ודאי אף

אם נחלק בין סמוך למופלג הרי המזבח כבד הרבה כידוע דהיה ל"ב אמה על ל"ב אמה וכולו אבנים שלימות ואין ספק שאם היו תחתיו מחילות באורך הזמן יתנודד וזה לא יתכן לכן נראה שלא היו תחתיו כיפין כלל:

הלכה ג

לפנים ממנו סורג. קאי לאחומה שהזכיר ומרן ז"ל בשם הרא"ש כתב שנעשה לטלטול שבת וכו' ע"כ והוא מגומגם חדא דמאי איריא סורג למה לא נתכוונו לזה בבנין החומה הגדולה ומכ"ש בחיל לדעת רבינו שהיה גבוה עשר אמות ועוד הוסיף להקשות התוס' יו"ט ז"ל שם עיין עליו ויש לישב:

ולפנים מן הסורג החיל גובהו עשר אמות וכו'. מרן ז"ל ציין בפ' כיצד צולין והתוס' יו"ט ז"ל הקשה עליו דמשם סתירה לדבריו דהכי איתא התם (דפ"ז) [דף פ"ו] עובי החומה היכי משכחת לה כלומר שראשה תהיה שוה לקרקע העזרה ותהא מקודשת כמוה ומשני משכחת לה בבר שורה דכתיב ויאבל חיל וחומה וא"ר אחא ואי תימא רבי חנינא שורא ובר שורא הא קמן דחיל הוא סמוך לקרקע העזרה וכן פירש רש"י ז"ל בר שורא חומה קטנה לפנים מן החומה גדולה והיא נמוכה ושוה לקרקע גובה העזרה שקרקע העזרה הולך ועולה במעלות ע"כ ולרבינו אפשר כיון שעכ"פ חיל היא חומה קטנה דהיינו בר שורא וכמ"ש רש"י ז"ל והיא שוה לקרקע העזרה שהיתה גבוה וכלומר שגובה החיל היה מכוון לה-י' אמות של גובה מעלות העזרה אך התוס' יו"ט ז"ל הבין שהיה סמוך לקרקע העזרה ומכח זה נתאמץ להקשות ואין זה מוכרח כמבואר וכ"מ להרד"ק ז"ל בשורש חיל עיין עליו ובס' חנוכת הבית ז"ל הביא פירוש רש"י והרע"ב ז"ל שפירשו דחיל היינו ריוח מקום פנוי עיי"ש. וכבר נתבאר דרש"י גופיה בההיא דבר שורא פי' שהוא חומה קטנה אכן מ"ש שם מלישנא דמתני' הלכה כת ראשונה וישבה לה בהר הבית שניה בחיל וכו' וכן בפ"ק דכלים החיל מקודש ממנו וכו' דכל זה מורה שהחיל הוא מקום שוה וחלק הא ודאי קשה והנני מוסיף דגם בסנהדרין דף פ"ח אמרו גבי זקן ממרא דבשבתות וימים טובים יושבים בחיל דמשמע ודאי דהיה מקום שוה ולענ"ד נראה דכל אותו מקום פנוי מהחיל עד העזרה קרוי חיל ג"כ לדעת רבינו ואין זה פלא ושאר קושיותיו יתורצו על דרך זה עיין עליו:

הלכה ט

עזרת נשים היתה מוקפת גזוזטרא וכו'. כי לא נאסר עץ אא"כ הוא בולט וכמ"ש פ"א הל' ט' ועיין מ"ש פ"ד הל' ח'. ומ"ש רבינו

ובית גדול היה וכו' בין העזרה והחיל לפי מ"ש בהל' ג' צ"ל דבאותו מקום היה רחב שסובל זה הבית ועיין בס' חנוכת הבית ז"ל:

הלכה י

מזרחית צפונית בה גנזו וכו'. כן הוא לשון המשנה (פ"ד) [פ"א] דמדות וקשה קצת וכי בשביל זה לחוד בנו אותה עד שמצאתי להרע"ב ז"ל שפי' שם שהיא לשכת החותמות דתנן פ"ה דשקלים משנה ג' עיי"ש ופסקה רבינו:

הלכה יב

מקום דריסת רגלי הכהנים וכו' עד בית המטבחים. בנוסח אחר כתב יד נמחק כל זה:

הלכה יז

ולשכת העץ היתה אחורי שתיהם. מלשכה זו נתעצם הראב"ד להשיג על רבינו פ"א הל' ט' גם מרן ז"ל הקשה שם מההיא דכלונסות של ארז וכו' וכבר זיכני השי"ת שם ליישב דברי רבינו דאין עליו שום השגה לא שם ולא בסוף פ"ו דהל' ע"ז ועיין עוד מ"ש פ"ד הל' ח':

הלכה כה

מקום דריסת רגלי הכהנים וכו' עד בית המטבחים. בנוסח אחר כתב יד נמחק כל זה:

פרק ו

הלכה ד

ועולה משם לאולם וכו'. עיין מ"ש מרן ז"ל דמתני' קתני חוץ משל אולם וכו' וצ"ע ע"כ. בהגהות הרמ"ע מפאנו כתב יד מצאתי כתוב וז"ל בהרמב"ם כת"י כתוב ושלחה אמה וכ"כ בסמ"ג ע"כ. ומ"ש מרן ז"ל הכי גרסינן רום מעלה ושלחה אמה בהגהות הנ"ל הגיה רום מעלה חצי אמה ושלחה אמה ע"כ ופשוט הוא:

הלכה ה

רואה פתח ההיכל. בנוסח אחר כתב יד נמחקו אלו ג' תיבות:

הלכה ט

החלונות ועובי החומה כלפנים. ידוע דהראב"ד ז"ל השיג על רבינו דהיה לו לפרש בששוין לקרקע העזרה ומשכחת לה בבר שורא ע"כ. ומרן הקדוש כתב שצריך לדחוק ולומר שסמך על מ"ש לעיל בסמוך גבי לשכות וכו' ע"כ ומלבד הדוחק כאן נוסף עוד דבפ"י דמעשה הקרבנות הל' ה' וברפ"ט דקרבן פסח העתיק רבינו סתמא כמ"ש כאן ושם אין שייך לומר דסמך וכו' ומהתימה ממרן ז"ל שלא נרגש שם אך בספ"ג דמעשר

שני נרגש ולא תירץ כלום וכבר כתבתי הנראה לענ"ד שם בדוחק ולהראב"ד ז"ל ששתק לו באותם המקומות ולא השיג עליו אלא כאן נראה דהטעם משום דהא דבעינן גגותיהם שוין היינו לרב דקאמר התם דגגין ועליות לא נתקדשו הא לאו הכי לא הוה בעינן שוין ובאותם המקומות לא ביאר רבינו דינו של רב כדי שנכריח דבעינן שוין אך כאן שביארו בדין הקודם הל' ז' שהגגות והעליות לא נתקדשו מעתה מוכרח דבהא דחלונות ועובי החומה בשוין דוקא קאמר ובהרב קרית ספר ראיתי שהעתיק ועובי החומות וכן מצאתי הגירסא בדפוס מגדל עוז ונראה שהם טעות סופר ע"פ ההיא דכיצד צולין.

ורבינו השמיט ההיא דתנן לשכות בנויות לקדש ולחול ופתוחות לקדש ולחול מכנגד הקדש ולקדש תוכן וגגותיהם קדש מכנגד החול ולחול חול והרב חיים אבועלפיה ז"ל פרשת צו דף י"ט הניחו בצ"ע ואפשר דמשום דמילתא דפשיטא היא לא הזכירה:

הלכה יב

ואומרים ארוממך ה' וכו'. על מ"ש מרן ז"ל דלמה לא העתיק שיר של פגעים וכו' עיין להתוס' יו"ט ז"ל ובסמ"ג סוף עשין קס"ג העתיק ארוממך לבד עיין עליו והמל"מ ז"ל נראה שלא ראה דברי התוס' יו"ט ז"ל עיי"ש:

הלכה יד

זכרון הוא שעשה. בדפוס מגדל עוז כתוב זבח הוא שעשה ובגליון שם הדפיסו שהסמ"ג גריס זכר ודו"ק:

הלכה טו

לפיכך מקריבים הקרבנות כולן אע"פ שאין שם בית בנוי וכו'. בפי"ט דמעשה הקרבנות הל' ט"ו כתב רבינו מי ששחט קדשים בזמן הזה והעלה חוץ לעזרה חייב מפני שהוא ראוי ליקרב בפנים שהרי מותר להקריב אע"פ שאין בית מפני שקדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבא ע"כ. והיינו כר' יוחנן דפ' השוחט והמעלה וכן מצאתי בכתב יד קדמון וז"ל הראיה לדברי רבינו מדאמרינן בפרק השוחט ומעלה דר"י סבר המעלה בחוץ בזמן הזה חייב כלומר דקדושה ראשונה קדשה לעת"ל הילכך קרינן ביה ראוי לבא אל אהל מועד אלמא דאע"ג דלר"י אליבא דנפשיה ס"ל דבארץ לא קדשה לעת"ל כדכתבינן לעיל בבית ס"ל דקדשה וטעמא דמילתא דבירושלים ובבית גמרינן דקדשה מדכתיב אשר לא חומה אע"פ שאין לו עכשיו והיה לו קודם לכאן כך נתפרש בס' התרומה עכ"ל הר"ן בחידושיו לשבועות פ"ק עכ"ל.

ולענין השגת הראב"ד ודברי מרן ז"ל שהניח בצ"ע ההיא דאם אין מקדש ירקב ע"כ התוס' יו"ט ז"ל פ"ח דעדיות כתב דההיא מדרבנן היא ובס' קרבן חגיגה דף נ"ה כתב דההיא

מטעם טומאה היא דאין לנו אפר פרה ליטהר ע"כ. ולענ"ד נראה כיון שרבינו ביאר שם דבזמן הזה קאמר הרי בזמן הזה אין לנו מזבח בעוונותינו הרבים שהוא העיקר וכן נראה מדברי המל"מ והרב בן חביב בס' כפות תמרים דף כ"א ולפ"ז יפלו הקושיות שהקשה התוס' יו"ט דאמאי לא מייתי תלמודא בשבועות מההיא דמעשר שני דירקב וכו' ועיין עוד להרמ"ז ז"ל והרב לחם יהודה ושו"ת כנסת יחזקאל סי' קט"ו ולההיא דהקשה מרן ז"ל דאטו מי עדיפא חזקה בלא כיבוש מחזקה עם כיבוש ע"כ כבר תירצה התוס' יו"ט ז"ל שם עיין עליו:

פרק ז

הלכה ב

ואיזו היא יראתו וכו'. הקשה התוס' יו"ט ז"ל דלמה השמיט רבינו ההיא דתנן בפ' במה אשה (שבת דף ס"ו) כסא וסמוכות שלו טמאים מדרס ואין יוצאין בהן בשבת ואין נכנסין בהן לעזרה וכן הקשה המל"מ ז"ל ולא תירץ כלום והנני מוסיף להפליא דגם בפכ"ה דהל' כלים הזכיר רבינו דין קב הקיטע והשמיט סמוכות שלו וכסא וסמוכות עיי"ש גם בפי"ט דשבת הל' ט"ו הזכיר דין קב הקיטע ואנקטמין דתנן התם והשמיט הינך גם בפירושו להמשנה לא הזכירם עיין עליו. והפר"ח ז"ל כתב וז"ל ונ"ל שסמוכות של כסא פשיטא שאין נכנסין בהן לעזרה דהא מנעל נינהו ותנא דמתני' לא תנייה אלא איידי דרישא ודין סמוכות של קיטע כבר רמזו הרב במ"ש שלא יכנס במנעל שברגלו וכיון דהני סמוכות לאו בראש רגליו הן שפיר דמי ליכנס בהן לעזרה עכ"ל ועם כי כוונתו רצויה להליץ בעד רבינו אינו נראה כן מהגמ' שהרי אמרו שם תני תנא קמיה דר' יוחנן נכנסין בהן לעזרה א"ל אני שונה אשה חולצת בו ואת אמרת נכנסין תני אין נכנסין בהן לעזרה הרי דלאו איידי היא וגם לאו מילתא דפשיטא היא שהרי התנא היה שונה נכנסין בהן לעזרה דלאו מנעל נינהו:

הלכה ד

ומהלך בנחת. מרן ז"ל כתב דאינו יודע לו טעם דבכלל מעט מעט הוא וסמ"ג השמיטו ע"כ וכתב עליו הפר"ח ז"ל וליתא דהוי דומיא דבנחת דלקמן דפי' הראב"ד שלא ילך דרך הדיוטות אלא שהרב לא פירשו כאן לפי שהוא מוכרח מצד עצמו עכ"ל. ואחרי המחילה הראויה אין דבריו נראין דמ"ש רבינו כאן היינו במהלך אחורנית וכיון שכתב מעט מעט א"צ לתיבת בנחת משא"כ לקמן דאיירי במהלך לפניו שם שייכא שפיר פי' הראב"ד שפי' שלא ילך דרך הדיוטות שהכוונה דרך גסות הרוח כמ"ש בפסוק ותלכנה נטויות

גרון שהיו מהלכות עקב בצד גודל והראב"ד ז"ל לא כתב דרך גסות הרוח מפני שאין ס"ד שיעשה האדם כן במקום זה אלא כתב דרך הדיוטות כלומר שגם עקב בצד גודל בכיוון אינו נכון וכיון שכן צדקו דברי מרן ז"ל והנכון שטעות סופר הוא בדברי רבינו וכן מצאתי הנוסחא בדפוס מגדל עוז והיא מכוונת לגירסת הסמ"ג ז"ל:

הלכה ו

ואסור לכל אדם וכו'. מדברי התוס' בזבחים דף ט"ז נראה שאיסור זה אינו אלא מדרבנן וביומא דף כ"ה כתבו דלאכילה ולצורך גבוה שרי ולפ"ז קשה קצת דלמה לא הותר גם למלכי ישראל כיון דאין האיסור אלא מדרבנן וגדול כבוד הבריות שדוחה ל"ת של תורה מכ"ש איסור דרבנן ומכ"ש מלך דבעינן שתהא אימתו עליך. שוב ראיתי להמל"מ שנסתפק אי הוי דאורייתא או דרבנן ושם הקשה על מהרימ"ט ז"ל פרשת קרח שכתב דכשעולה להשתחוות ולזבוח יש שם ישיבה ולא ידע מנין לו וצ"ע ולענ"ד נראה שיש לו למהרימ"ט ז"ל סיוע מדברי התוס' הנ"ל דיומא עיין עליהם וגם בהקומץ רבה דף נ"ז כתבו התוס' דהשתחוואה צורך עבודה היא עיין עליהם:

הלכה ט

אסור לאדם וכו'. עיין להרב ב"י או"ח סימן ג' והרב ב"ח ז"ל והסכמת האחרונים ז"ל דבזמן הזה אין העולם נזהרין בזה מכח שהזוהר פרשת בהעלותך כתב בהיפך עיין עליהם:

הלכה י

ואסור לאדם וכו'. רש"י ז"ל פי' דהיינו באורכו ורחבו ורומו ואם חסר שרי וכן פסק הש"ע יו"ד סוף סי' קמ"א ורבינו סתם הדברים ואפשר דהעתיק לשון הברייתא ודו"ק:

הלכה יג

עיירות המוקפות חומה. כן הוא לשון המשנה והר"ש ז"ל הכריח דבמוקפות חומה מימות יהושע בן נון היא דומיא דבתי ערי חומה וכו' וכ"כ הרע"ב והתוס' יו"ט ז"ל ורבינו לא פירש כלום שם אמנם לענ"ד נראה פשוט דגם רבינו מודה ואזיל דבמוקפות חומה מימות יהושע בן נון היא וכמ"ש ספי"ב דשמיטה ויובל עיין עליו:

הלכה יד

ירושלים מקודשת וכו'. המל"מ ז"ל הקשה על רבינו דלמה לא הזכיר דשערי ירושלים לא נתקדשו כדאיתא בפסחים דף פ"ה אמר ר' שמואל בר יצחק מפני מה לא נתקדשו שערי ירושלים מפני שמצורעים מגינין תחתיהן וכו' וכתב דאולי סמך למ"ש ברפ"ט דקרבן פסח והאגף עצמו שהוא עובי הפתח כלחוץ ע"כ ולענ"ד נראה עוד שהוא נלמד

ממ"ש כאן שאוכלים קדשים קלים ומעשר שני לפנים מחומתה דמשמע לפנים דוקא ואפילו בעובי החומה אין אוכלים ומינה לחלל הפתח וק"ל:

ואין מעבירין בתוכה עצמות אדם. לא ידעתי מה איסור יש בזה דהרי אפילו במחנה לויה שהוא מפתח הר הבית עד פתח עזרת ישראל כמ"ש בהל' י"א הותר הכנסת המת עצמו כמ"ש לקמן הל' ט"ו וכ"כ רבינו פ"ג דביאת מקדש הל' ד' מדכתיב ויקח משה את עצמות יוסף עמו במחיצתו שהוא מחנה לויה ע"כ ומרן ז"ל ציין מהתוספתא פ"ו דנגעים ושם ראיתי שכתוב ואין צוברין בתוכה עצמות אדם וגירסא זו מתיישבת יותר כמבואר ועם כל זה יש לגמגם דמדהותר הכנסת המת במחנה לויה משמע דגם הלנתו הותרה ועצמות יוסף יוכיחו ואיך יתכן שיהא חמור מחנה ישראל דהיינו ירושלים ממחנה לויה דהיינו הר הבית:

הלכה טו

ומותר להכניס וכו'. עיין מ"ש בדבור הקודם:

הלכה טז

החיל וכו'. כתב הראב"ד ז"ל אף זה מדבריהם ע"כ כוונתו שרבינו בדין הבא בעזרת נשים כתב דטבול יום הוי מדבריהם וה"נ הו"ל לפרש ואתי שפיר שהשיגו כאן ולא השיגו בפ"ג דביאת מקדש הל' ה' עיי"ש וי"ל דלא הוצרך לפרש כיון שכבר הקדים דאפילו המת עצמו מותר מן התורה בכל מחנה לויה ומה שהוסיף רבינו

בועל נדה ברייתא בפסחים פ' אלו דברים ששנינו שם בועל נדה כטמא מת והעלו שם דלמחנותם קאמר כמ"ש מרן ז"ל שם:

הלכה יז

אבל מן התורה מותר לטבול יום להכנס למחנה לויה וטמא מת וכו'. כל זה נראה שפת יתר דכבר הקדים דמותר להכניס המת עצמו להר הבית דהיינו מחנה לויה כמבואר ומ"ש בספרי רבינו וטמא מת בנוסח אחר כתב יד מת נמחק:

הלכה יח

וטמא שנכנס לשם חייב כרת. כתב מרן ז"ל דאמתני' דחייבים עליה חטאת תני עלה בתוספתא שחייבים על זדונה כרת ע"כ והרב חיים אבועלפיה ז"ל פרשת בהעלותך דף ע"ח כתב עליו וליתא דרבינו לא פסק כהך תוספתא ואיסורא מדברי סופרים ואיך הביא תוספתא זו על דברי רבינו ומוכרח לומר דהטמא שחייב כרת היינו טבול יום ולא מחוסר כפורים כמבואר פ"ג דבי את מקדש וצ"ע עכ"ד ושיתיה דמור לא ידענא דהרי תוספתא זו היא בפ' הקומץ רבה (מנחות דף כ"ז) דתניא מחוסרי כפרה שנכנסו לעזרה בשוגג

חייב חטאת במזיד ענוש כרת ואצ"ל טבול יום ושאר כל הטמאים וכו' ע"כ והובאה תוספתא זו פ"ק דכלים עיי"ש והר"ש ז"ל סוף פ"ק דכלים כתב ג"כ דליכא כרת אלא בנכנס למחנה שכינה עיי"ש מעתה הדבר מבואר דטמא שכתב רבינו דחייב כרת הוא מן התורה ומאותה ברייתא גופה וכ"כ להדיא פ"ג דביאת מקדש הל' י"ב:

הלכה יט

עזרת הכהנים וכו'. פסק כת"ק דספ"ק דכלים ודלא כר' יוסי דאמר התם דגם שלא רחוץ ידים ורגלים אינו נכנס מיהו בתוספתא דכלים פ"א מייתי סברת ר"י בשם חכמים וכן פסק בפסקי תוספות פ"ק דתמיד עיין בשו"ת באר שבע דף כ"ג ומ"ש בספרי רבינו **ולכפרה** אינו במשנה וגם בנוסח אחר כתב יד נמחק:

הלכה כ

בין האולם וכו'. עיין מ"ש מהר"י קורקוס ז"ל הוקשו קרועי בגדים לפרועי ראש ע"כ וכ"כ רבינו להדיא פ"א דביאת מקדש הל' י"ד ושם הל' ט"ז פסק דשתוי או קרוע בגדים שנכנס בין האולם ולמזבח לוקה וכאן סמך למ"ש שם עיין להמל"מ ז"ל:

הלכה כא

ההיכל מקודש וכו'. עיין להתוס' יו"ט וס' עבודת ישראל ז"ל ואין להאריך:

הלכה כג

מקום שהיה וכו'. בפ' כיצד צולין אבא שאול אומר עליית בית קודש הקדשים חמורה מבית קודש הקדשים וכו' ורבינו לא הזכיר חומרא זו נראה דהיינו טעמא משום דהתוספתא פ"א דכלים פליגי עליה ואמרו לו אין זו מעלה ע"כ:

יכנס בעל מום וכו'. כן הגיה מרן ז"ל עיין עליו והמל"מ ז"ל מפני שמצא הגירסא האחרת בהרב קרית ספר החזיק בה עיין עליו ובאמת שגם בנוסח אחר כתב יד קדמון כתוב כן ולמ"ש מרן ז"ל דרבינו שהעתיק היכל מנין לו ע"כ י"ל דמצינו קודש קדשים דנקרא היכל כדאיתא:

פרק ח

הלכה ב

ושמירה זו מצותה כל הלילה. בס' המצות עשין כ"ב כתב רבינו היא שצוונו לשמור המקדש וללכת סביבו תמיד וכו' ר"ל אתם תהיו לי לפני תמיד וכו' ע"כ אמנם בלאוין ס"ז כתב הזהירנו מהתעצל בשמירת המקדש ומלכת סביבו תמיד כל הלילה וכו' ע"כ ומכיון דיהיב טעמא

אינו דומה פלטרין וכו' משמע דגם ביום קאמר כי כן דרכם של פלטין של מלכים ושרים ועוד שהפסוק לא חילק בין יום ללילה ובס' שתי ידות דף נ"ז כתב דמ"ש רבינו מצותה כל הלילה הכוונה דאצ"ל ביום גם הסמ"ג ז"ל כתב סתם והמל"מ ז"ל הביא דברי המפרש למס' תמיד שכתב דמצוה זו בין ביום בין בלילה היא וכתב עליו שדבריו תמוהים ע"כ ואם כוונתו להקשות עליו דמאין הוציא דבר זה קשה דהלא הפסוק כתוב סתם ולא חילק וגם פלטין של מלך יוכיח:

הלכה ג

ולשון שמירה אזהרה היא. לכאורה קשה דא"כ היכי מייתי להעשה מקרא דושמרו את משמרת אהל מועד הא לשון שמירה אזהרה היא וכן הקשה הכנסת הגדולה ז"ל. ולענ"ד נראה דלשון שמירה לחוד אה"נ דמודה על האזהרה אך בדאיכא קרא אחריתי דגלי על העשה מפרשינן גם לשון שמירה על העשה ובכאן עיקר העשה מואתה ובניך אתך לפני אהל העדות כמ"ש רבינו כאן ובספר המצוות כנזכר ולכך מוקמינן קרא דושמרו את משמרת אהל מועד דסמיך ליה דאתי לאלומי העשה הראשון ומדכתיב קרא אחריתי אח"ז ושמרתם את משמרת הקודש אנו מפרשים אותו ללאו וסוף דבר כיון דדברי רבינו לקוחים ממכילתא נ"ל שאין שום קושיא עליו ובס' צרור החיים ז"ל הביא מההיא שכתב רבינו פ"ג דהל' תפילין שאם הניח תפלין בלילה לוקה שנאמר ושמרת את החקה הזאת וכו' והיא ראיה נכונה:

הלכה ה

והרובין היו שומרין שם. פי' מרן ז"ל כגון פחותים מי"ג ע"כ וכן כתב המפרש למסכת תמיד אך קשה דכיון דזו מצות עשה כמ"ש רבינו בתחילת הפרק איך יטיל מ"ע על הקטנים דלאו בני חיובא נינהו ובגמ' לא אמרו אלא דלא מטו למעבד עבודה ואינו מוכרח שהם פחות מי"ג דאפשר דהכוונה שעדיין לא למדו ולעולם שהם יותר מי"ג אם לא שנאמר שהם לבדן לא היו שומרין אלא בחברת אחיהם כהנים גדולים ואשמועינן דמקטנותן היו מלמדין ומחנכין אותן לשירות ומכ"ש דמצוה זו מוטלת על כל הכהנים והלוים כמ"ש רבינו ובדפוס מגדל עוז וכן בכתב יד כתוב בית המוקד בארץ וזקני בית אב וכו' והשאר נמחק:

הלכה ו

לא היו הכהנים השומרים ישינים וכו'. תימה לכאורה דכיון שהיו צריכים לשמור איך היו רשאים לישן והדבר מבואר דא"א להיות שומר כל הלילה כולה אלא היו מחליפין

משמר כל אחד בשעתו זה ניעור וזה ישן ואף בשעת שינה לא היו רשאין לישן בקביעות אלא דרך עראי וכו' וזה רמזו רבינו במ"ש

כדרך כל שומרי חצרות המלכים וכו' שכן המנהג באמת.

ומ"ש

כנגד ראשיהם קשה טובא לשיטתו שפסק פ"י דכלאים הל' י"ג דקשים הותרו בישיבה וביומא דף ס"ט אמר רב אשי שאני בגדי כהונה דקשין הם ואי משום הנאה הרי פסק שם בסוף הפרק לא אסר אלא האבנט ובפ"ח דכלי המקדש פסק להדיא דבגדי כהונה מותר ליהנות בהן ולא אסר האבנט אלא בלבישה ועיין מ"ש בזה בהכ"מ שם:

הלכה יא

והעמידו עושי חביתין לעשות חביתין. בספ"ק דתמיד הקשו למימרא דחביתין הוו קדימי והתניא מנין שאין דבר קודם לתמיד של שחר ת"ל וערך עליה העולה ואמר רבא העולה עולה ראשונה אמר ר' יהודה להחם חמין לרביכה ופי' המפרש שם דמותר להחם חמין לעסוק בה וכשמגיע זמן הקטרתה לאחר שיקריבו איברי תמיד יקטיר כמו כן החביתין ע"כ. ורבינו כתב סתם ולא ביאר וכבר נרגש מרן ז"ל אך קשה טובא דהיכי הוה ס"ד דעשיית חביתין דקאמרה מתני' היינו הקרבתן כי היכי דתקשי ליה דחביתין קדמי אימא דהיינו אפייתן כדתנן בפי"א דמנחות חביתי כהן גדול לישתן ועריכתן ואפייתן בפנים ודוחות את השבת וכו' ואין לומר דגם זה הוי בכלל ההקרבה שהרי בפרק התכלת (מנחות דף נ') קאמר רב הונא עלה דאי אפי לה מאתמול אינשפא לה ופירש"י נפוחה ברוח כמו נשפת ברוחך ומשו"ה דחיא שבת ואם איתא דהאפיה מקרי הקרבה היכי ס"ד דמצי לאפותה מאתמול ותו קשה לרב יהודה דמתרץ לה להחם חמין דמשמע ותו לא ואמאי הרי הותר הכל כאמור ולזה י"ל דלהחם חמין דקאמר היינו שיתחילו להתעסק בה והכל בכלל וכמ"ש רבינו פי"ג דמעשה הקרבנות דההחליטה ברותחין היא תחילת עשייתן ועיי"ש וכן נראה מדברי רבינו רפ"ו דתמידין ומוספין שכתב ומעמידין עושי חביתין לעשות החביתין ושם הל' ה' אחר שהזכיר סדר התמיד וכו' כתב ואחר הסלת מקטיר החביתין וכו' גם שם פ"ג הל' י"ח פסק חביתי כהן גדול מצות עשה להקריבן עם תמיד של שחר וכו' גם שם פ"א הל' ג' פסק שאסור להקריב קרבן קודם תמיד של שחר הרי מבואר יוצא להדיא מדברי רבינו דעשיית החביתין לאו היינו הקרבתן אלא תיקון עשייתן ואין כאן שום גמגום בדבריו ז"ל:

הלכה יב

חוץ מלילי שבת וכו'. כתב מרן ז"ל דאף דטלטול הנר אינה אסורה אלא משום שבות ואין שבות במקדש שאני הכא דאפשר בנרות הדלוקין מערב שבת ע"כ והן הן דברי רבינו שכתב

אלא בודקין בנרות הדלוקין שם מערב שבת אך קשה ממ"ש פ"ב דעבודת יום הכיפורים הל' ד' היה כהן גדול זקן או חולה מלבנין עששיות של ברזל באש מבערב ולמחר מטילים אותם במים כדי שתפיג צינתן שאין שבות במקדש או מערבין מים חמין במי המקוה עד שתפיג צינתן ע"כ ואם איתא כדברי מרן דהיכא דאפשר בלא"ה אין דוחין השבות למה מטילין העששיות דיש בהם שבות כדאיתא התם בגמ' כיון דאפשר בהטלת המים חמין שאין בהם שום איסור וכן הקשה המל"מ ז"ל ולא תירץ כלום עיי"ש גם הפר"ח ז"ל הקשה על רבינו שם והניחו בצ"ע. ולענ"ד נראה דשאני התם דהוי צורך עבודה שהרי הטבילות של כהן גדול צורך גמור הם ועוד נראה דהכל לפי חולשת הכהן גדול דאם די לו בהטלת חמין אה"נ ואם לאו מטילין העששיות ועוד דמסתברא שהעששיות היו מועלין יותר שהרי חמש טבילות היה טובל והמים חמין שמטילין בבקר יצטננו עד לערב משא"כ העששיות שבכל טבילה היו יכולין להטיל: